

L'ENTREVISTA



Dr. Rafael Blesa

Neuròleg i Cap de Servei de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau. Barcelona

Breu biografia.

Vaig realitzar els estudis de Medicina a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i la residència de Neurologia a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Després vaig passar a treballar durant 21 anys a l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Durant 3 anys vaig ser adjunt d'investigació a la Experimental Therapeutic Branch dels National Institutes of Health, NINDS, Bethesda (Maryland). Sóc Doctor en Medicina per la Universitat de Barcelona. Des del 2003 sóc Director del Servei de Neurologia de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau i Professor Associat de Neurologia de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona. Estic acreditat com a Professor Titular d'Universitat (Agència Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación -ANECA, 2014), i com a Catedràtic (Recerca Avançada, Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2015). Acadèmic Numerari de la Reial Acadèmia Europea de Doctors (2010). Altres càrrecs: Delegat espanyol de la World Federation of Neurology i de l'European Board of Neurology (1996-2001). President de la Societat Catalana de Neurologia (2003-2004) i President del Comitè Assessor del tractament farmacològic de la malaltia d'Alzheimer de la Generalitat de Catalunya (2002-2006).

Què el va fer decidir a fer Neurologia?

El fet decisiu va ser conèixer al Dr. Lluís Barraquer Bordas (LBB) quan jo era estudiant de tercer de Medicina i ajudar-lo en la seva activitat privada. Ell era la Neurologia Fonamental del país i d'Espanya, el veritable pal de paller de la Neurologia d'aquells temps. De fet vaig començar a fer històries clíniques de malalts neurològics molt complexos abans d'estudiar Patologia General. El meu entrenament neurològic amb en LBB, i amb el Dr. Jaume Peres Serra en el servei de Neurologia de St. Pau abans de llicenciar-me, va ser la clau en la meva decisió de ser neuròleg.

Quina característica valora més en un Neuròleg?

Tenir capacitat de comunicació i la voluntat de conèixer que és el que li passa al malalt. Valoro l'interès per la interpretació dels símptomes, l'esforç

de comprendre els mecanismes fisiopatològics, i la recerca de la causa de la malaltia per assolir el millor tractament. Estar vinculat a un dels camps de la recerca més apassionants de la Medicina. I tenir la capacitat de compartir aquests coneixements, ser docent. Docència i recerca és inherent a l'activitat d'un bon neuròleg. Ha de ser-hi i manifestar-se de forma natural.

Durant la seva vida professional, quin descobriment destacaria en el camp de la Neurologia i perquè?

La Neuroimatge. Vaig poder ser testimoni de les primeres neuroimatges que es van veure a Espanya tant en la TAC que es va instal·lar a Sant Pau al 1975, com de RM cerebral al Centre de Pedralbes al 1985. Vam veure les primeres imatges de siringomièlies, Esclerosi Múltiple... A més, en la meua estada als INH a Bethesda vaig estudiar la rellevància de la PET-FDG a l'envelliment normal, i a la malaltia d'Alzheimer, i més recentment vaig aconseguir que el Ministeri aprovés l'estudi amb PET-PIB al 2010 per estudiar el dipòsit d'amiloide cerebral. La Neuroimatge ha canviat la Neurologia i la comprensió del malalt.

També destacaria els avenços en Neurogenètica en el camp de les malalties neurodegeneratives i com hem passat del concepte patològic "neurodegeneratiu", al de malalties per dipòsit de proteïnes intra i extraneuronal.

En el camp de la terapèutica vaig poder avaluar l'efecte de la Levodopa (Sinemet) a Espanya al 1973. Al gener del 1974 es va fer la presentació d'aquest producte a la Reial Acadèmia de Medicina i amb el Dr. Barraquer vàrem presentar la nostra experiència en el tractament i seguiment de 20 malalts parkinsonians tractats (treball publicat a Medicina Clínica el 1975). Recordo que aquella nit, en una passarel·la instal·lada als jardins de l'Hospital de la Santa Creu, el locutor Joaquin Soler Serrano va presentar una col·lecció de vestits d'en Pertegaz. A partir de mitjans del anys 90, juntament amb el Drs. Jordi Peña-Casanova i Miquel Aguilar Barberà, vàrem validar les diferents escales utilitzades pels assaigs clínics per l'Alzheimer. La conseqüència va ser la immediata entrada del nostre país en la roda dels estudis farmacològics internacionals. Durant la

L'ENTREVISTA

dècada del 1993 al 2003 vam viure el desenvolupament dels primers fàrmacs per a la Malaltia d'Alzheimer formant part de tots els International Adviser Boards (memantina, galantamina, rivastigmina, tacrina, donepezilo) i ara, últimament, del Souvenaid.

Vostè ha format generacions de nous neuròlegs, però on van ser els seus inicis?

Els meus inicis a l'etapa d'estudiant de Medicina van ser al servei de Neurologia de St. Pau amb Jaume Peres Serra, i a la consulta privada d'en LBB. A partir del 1982, ja com adjunt de Neurologia de l'Hospital Clínic, vaig tenir el privilegi d'aprendre d'un dels grans mestres de la Neurologia del nostre país, el Dr. Eduard Tolosa Sarró, especialment en el camp dels trastorns del moviment. Al tornar dels USA al 1992, i amb formació sobre PET, vaig passar al camp de les demències.

Quins considera que són els reptes a assolir en el camp de les malalties Neurodegeneratives?

Sobre tot crec que cal entendre les Malalties Neurodegeneratives com la gran epidèmia del nostre segle i prioritzar la seva prevenció i curació. El gran repte dels nostres temps es assumir l'atenció mèdica i social del ancians. I més en el nostre país on la inversió de la piràmide poblacional amenaça amb el col·lapse del sistema. La recerca centrada en el coneixement de les funcions de les proteïnes com l'amiloide, tau, TDP-43, etc, en el seu dipòsit cerebral, la propagació sinàptica, el mecanisme involucrats entre l'acumulació d'aquestes proteïnes i les àrees cerebrals de major activitat metabòlica poden aportar noves possibilitats d'un futur abordatge terapèutic realment efectiu.

De quin dels projectes que ha participat està més satisfet? Ens el podria explicar una mica?

Sempre del darrer. L'Hospital de Sant Pau ha decidit com a projecte estratègic potenciar l'àrea de Neuromuscular (Dra. Isabel Illa) que ja ha obtingut la declaració de CSUR, com a centre de referència en malalties neuromusculars a nivell espanyol, i amb potencial de referència europeu. També hi ha l'aposta per les malalties Neurodegeneratives, i en especial per la malaltia d'Alzheimer i altres demències (Dr. Alberto Lleó). El 14 d'abril d'enguany es va inaugurar en el pavelló de Santa Victòria de St. Pau la primera unitat Alzheimer/Down (coordinada pel Dr. Juan Fortea) a nivell d'Espanya i Europa, fruit de la col·laboració pionera entre la Fundació Catalana de la síndrome de Down (Sra Katy Trias) i la Fundació de Gestió de St. Pau (Dr. Albert Salazar).

Quina creu que ha de ser l'estratègia adequada per a que la neurologia tiri endavant en un moment de crisi com l'actual? Té alguna fórmula magistral?

Crisi son temporades curtes a la vida d'un neuròleg i cal saber-les entomar. El primer que vaig aprendre als USA es que la frase tant nostrada: "si jo ho hagués pogut fer..." implica una renúncia en l'actitud. Si

alguna cosa no funciona cal veure com es pot arreglar. La mateixa Unitat de Memòria del nostre centre implica a 3 neuròlegs contractats per l'Hospital i 25 persones més pagades amb beques lligades a projectes de recerca d'excel·lència. I tot això en una època de crisi!

Somia, com creu que serà la vida del Neuròleg d'aquí 20 anys?

Serà una especialitat que guanyarà en prestigi. Serem l'especialitat que millor entengui el maneig de les xarxes, dels estudis multimodals. Passarem de ser els grans diagnosticadors del segle XX a ser capaços de curar i prevenir les malalties neurològiques. L'exemple dels últims anys és el progrés en el tractament de les malalties neurològiques immunomediades, o l'atenció a la patologia vascular cerebral.

Si un fill seu, li digués que vol ser neuròleg, el recolzaria, o li trauria del cap?

Cap dels fills quan van haver de triar ara fa uns 20 anys van voler estudiar Medicina. Si algun net o neta vol estudiar aquesta carrera en el futur, no dubto que triarien la Neurologia com l'especialitat intel·lectualment més engrescadora.

Esculli un lema o una frase feta amb la què s'identifiqui.

No en tinc cap de particular, però li diré dos refranys que eren el lema de les pliques en els dos primers premis de recerca que vaig guanyar: "La locura, no tiene cura; y si la tiene, poco le dura" i "a quien Dios quiere bien, la perra le pare lechones". I en el fons vol dir confiar en la sort i buscar-la activament.

A quina ciutat li agradaria viure?

A Barcelona i a l'Alt Empordà.

Recomani'ns una cançó.

Un núvol blanc d'en Lluís Llach

Un llibre?

La pell freda. D'Albert Sánchez Piñol

Per últim, com veu el futur de les neurociències a Catalunya?

Bé. Actualment molts dels neuròlegs i neuròlogues catalans ja són referents internacionals en cadascuna de les seves temàtiques, des de la patologia immunològica, neuromuscular, ictus, trastorns del moviment, demències, a l'esclerosi múltiple i l'epilèpsia. Amb aquest professionals i amb institucions públiques que prioritzin la salut de forma integral, seguint el camí que va de la prevenció al tractament més sofisticat, i apostant per la recerca com a únic objectiu estratègic per aconseguir l'eradicació de les malalties, tant les més prevalents, com les molt rares, la neurologia catalana seguirà sent capdavantera a nivell europeu.